Bediüzzaman tevekkülü nasıl tarif ediyor?

“Bediüzzaman tevekkülü nasıl tarif ediyor?”

Tevekkül, Tevhid Dîni olan İslâmiyet’in en çok önem verdiği ahlâkî değerlerden birisidir. Kur’ân “Allah’a tevekkül et; Vekîl olarak Allah yeter” buyurur.1
Allah’a îman eden, Allah’a teslim olur, boyun eğer, tevekkül eder, her işinde Allah’a güvenir, her sıkıntısında Allah’a ilticâ eder, her hâlinde Allah’a sığınır. Üstad Bediüzzaman bunu, “İman tevhidi, tevhid teslimi, teslim tevekkülü, tevekkül saadet-i dâreyni iktizâ eder” cümlesiyle formüle etmiştir.2

Tevekkül, bir işte gerekli terbirleri aldıktan sonra, başarı için yapabileceğimizi yaptıktan sonra, gücümüzü aşan meselelerde Allah’a güvenmek demektir. Gücümüz dahilinde olan şeyleri yapmamız, bizim için vazifedir ve bu tevekkülün gereğidir. Nitekim Bedîüzzaman’ın dilinde, “Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir.” Yâni, sebepler Cenâb-ı Hakk’ın kudretinin bir perdesi bilinecek ve sebeplere riâyet edilecektir. Fakat bu riâyet bir nevî fiilî duâ olarak görülecek; sebeplerle gelen netîceler doğrudan Cenâb-ı Hak’tan bilinecek ve O’na minnettâr olunacaktır. Bir diğer ifâdeyle sebeplere müracaat olunacak, ancak sebeplere minnet edilmeyecektir.3

Bu yaklaşım Kur’ân’ın, “Öyleyse bir işi bitirince, diğerine giriş”4 âyeti ile “İnsan için ancak çalıştığı kadarı vardır”5 âyetinin de tefsîri mâhiyetindedir. Çünkü mü’minden mutlak tevekkül isteyen Kur’ân, mü’minin boş durmasını ve çalışmamasını da aslâ onaylamaz. Yani Kur’ân nazarında mü’min hem çalışacak, bir işi bitirince hemen bir diğerine girişecek; hem de muhakkak Allah’a tevekkül edecek, Allah’ı kendisine Vekîl tayin edecek. Ve bu iki zıt gibi görünen mânâyı doğru ve düzgün bir çizgide birleştirecek.

Kur’ân’ın bu iki emrini Said Nursî Hazretleri, “Tertib-i mukaddemâtta tefvîz, tembelliktir. Terettüb-i netîcede tevekküldür. Semere-i sa’yine ve kısmetine rızâ kanaattir. Meyl-i sa’yi kuvvetlendirir. Mevcûda iktifâ dûn-himmetliktir”6 sözüyle birleştirir.

Tefvîz sözlükte, işi birisine havâle etmek, birisine bırakmak demektir. Bir iş, plânlama ve icraat aşamasında havâleciliğe kurban edilmemelidir. Allah’a tevekkül

edilmeli; ancak gücümüz dâhilinde olan işin bizzat yönetimi ve idaresi tarafımızdan yapılmalıdır. Başlangıçtaki bu tefvîz, yani havâlecilik, Allah'a güvenme âdâbına da ters düşer ve tam bir tembellik olur. Tembellik eden, başarısızlık tokadı yer.

İslâm âleminin bu gün içinde bulunduğu bu sefâletin, bu geri kalmışlığın ve bu üçüncü dünyâ ülkesi görüntüsünün sebebi, farkında olunarak veya olunmayarak gönüllere çöreklenen bu tefvîzden, bu yanlış tevekkül anlayışından başka bir şey değildir. Müslümanların daha başlangıçta işi Allah'a bırakmaları ve kendileri ilerleme ve ileri devletleri geçme adına tek bir irâde bile göstermemeleri üzerine "medeniyette geri kalma" tokadı yemeyi hak ettikleri söylenemez mi? Müslüman olmayan muhtelif toplumlarınsa işi sağlam tutarak, işe gerekli önemi vermeleri ve büyük bir özveri ile işe sarılmaları, ilerleyişlerinin arka plânında yatan yaklaşım olarak teslim edilemez mi?

Çünkü Allah'ın açık beyânı ve taahhüdü vardır. Bu konuda kişinin veya toplumların Müslüman olması veya olmaması meseleyi değiştirmez; bu konuda herkesin çalışması önemlidir. Herkes çalıştığı kadar muvaffak olacaktır. Bu, dünya için de böyle, âhiret için de böyledir.

Plân ve icraatta elinden gelen özen ve özveri gösterildikten sonra, bu çalışma üzerine alınan neticeyi Allah'tan bilmek ve sonucu Allah'a bırakmak, çalışmasının sonucuna ve kısmetine razı olmak ise tevekkülün ve kanaatin ta kendisidir. Bu noktada tevekkül ve kanaat çalışma şevkini ve meylini artırır. Çünkü verenin Allah olduğu, çalışması gerekenin de "biz" olduğumuz gerçeğini iyi kavrarsak, işi bir ibadet titizliği içinde yaparız. Ve Allah'ın izniyle başarılı oluruz. Çünkü böylece işe bir "salih amel" hüviyeti kazandırmış oluruz. Cenâb-ı Hakk'ın salih amellerde en az "bire on" vaadi bulunduğunu unutmaz ve ibadetlerde olduğu gibi, iş hayatında da bunu arkamıza alabilirsek, Müslüman olarak yerküreden uzayın derinliklerine kadar büyük bir keşif, kerâmet ve ilerleme sahası önümüze açılmaz mı?

Böylece tevekkül ve kanaati doğru anlamanın ne denli büyük bir hazine olduğunu, bizzat görerek ve yaşayarak teslim etme imkânına da kavuşmuş oluruz.

Dipnotlar:

1- Ahzâb Sûresi, 33/3.
2- Sözler, S. 284.
3- a.g.e., s. 284.
4- İnşirâh Sûresi, 94/7.
5- Necm Sûresi, 53/39.

6- Mektûbât, S. 461.